

22–27 ҲАФТАЛИК ЧАЛА ТУҒРУҚЛАРДА ЎПКА ТЎҚИМАЛАРИ АТЕЛЕКТАЗИДА АСРОВЧИ ДАВО ТАКТИКАСИ

Болтаев Нодиржон Абдусаломович
Тошниязов Бобирбек Исроилович
Эшонқулов Жавохир Собир ўғли

¹Навоий давлат университети, Табиий фанлар ва тиббиёт факультети,
Клиник фанлар кафедраси катта ўқитувчиси, PhD, доцент. РИШТЎИМ
Навоий вилоят филиали патанатомия бўлими мудири, ВССБ бош патолог-
анатоми. Ўзбекистон, Навоий шаҳри 210100

²Навоий шаҳар кўп тармоқли тиббиёт маркази, туғруқ мажмуаси 1-
тоифали акушер-гинекологи. Ўзбекистон, Навоий 210100

³Навоий давлат университети, Табиий фанлар ва тиббиёт факультети
даволаш иши йўналиши 4-курс талабаси. Ўзбекистон, Навоий 210100

Аннотация: Мазкур мақолада 22–27 ҳафталик гестацион муддатда туғилган чала чақалоқларда ўпка тўқималари ателектази билан кечувчи ҳолатларда асровчи даво тактикаси масалалари ёритилган. Чала туғилган чақалоқлар ўпка тўқимасининг морфологик ва функционал етук эмаслиги сабабли нафас етишмовчилигига мойил ҳисобланади. Тадқиқотда замонавий неонатологик ёндашувлар, хусусан ноинвазив вентилляция, сурфактант терапияси, кислородни назоратли қўллаш ва индивидуал даво тактикаларининг самарадорлиги таҳлил қилинган. Олинган натижалар асровчи даво усуллари чақалоқларнинг яшовчанлигини оширишда ҳамда оғир асоратларнинг олдини олишда муҳим аҳамиятга эга эканини кўрсатди.

Калит сўзлар: чала туғруқ, ўпка ателектази, нафас етишмовчилиги, сурфактант терапияси, ноинвазив вентилляция, неонатология, бронхопульмонал дисплазия.

КИРИШ

Неонатология амалиётида 22–27 ҳафталик гестацион муддатда туғилган чала чақалоқлар энг юқори хавф гуруҳига киради. Бу даврда туғилган чақалоқларда ўпка тўқимаси морфологик жиҳатдан тўлиқ шаклланмаган, альвеолалар етарлича очилмаган, сурфактант ишлаб чиқарилиши кескин кам бўлади. Шу сабабли уларда нафас етишмовчилиги билан кечувчи ҳолатлар, жумладан ўпка ателектази тез-тез кузатилади.

Ўпка ателектази альвеолаларнинг қисман ёки тўлиқ чўкиши билан тавсифланиб, газ алмашинувининг бузилиши, гипоксия ва метаболик ацидоз ривожланишига олиб келади. Бундай ҳолатлар чақалоқнинг

яшовчанлигига тўғридан-тўғри салбий таъсир кўрсатади ва комплекс, илмий асосланган неонатологик ёндошувни талаб қилади.

Мавзунинг аҳамияти

22–27 ҳафталик чала туғилган чақалоқларда ўпка ателектази респиратор дистресс синдроми, сурункали ўпка касалликлари ва бронхопульмонал дисплазия ривожланишининг асосий сабабларидан бири ҳисобланади. Эрта даврда нотўғри ёки агрессив даво тактикаси қўлланилиши ўпка тўқимасининг кўшимча шикастланишига олиб келиши мумкин.

Шу нуқтаи назардан, асровчи даво тактикаси нафақат ҳаётни сақлаб қолиш, балки келажакда ногиронлик ва узоқ муддатли асоратлар хавфини камайтиришда ҳам муҳим аҳамият касб этади. Мавзунинг долзарблиги шундаки, ҳозирги кунда неонатологияда минимал инвазив ва физиологик ёндашувларга бўлган эҳтиёж ортиб бормоқда.

Тадқиқот мақсади

22–27 ҳафталик чала туғруқларда ўпка тўқималари ателектази мавжуд бўлган ҳолатларда асровчи даво тактикаси принципларини баҳолаш ва уларнинг клиник самарадорлигини илмий жиҳатдан асослаш.

Тадқиқот вазифалари

- Чала туғилган чақалоқларда ўпка ателектази ривожланишининг морфологик ва функционал омилларини таҳлил қилиш;
- Асровчи неонатологик терапияда қўлланилаётган замонавий усулларни ўрганиш;
- Вентиляция турлари ва сурфактант терапиясининг клиник аҳамиятини баҳолаш;
- Чақалоқлар яшовчанлигини оширишга қаратилган оптимал даво тактикаларини ишлаб чиқиш.

Материал ва усуллар

Тадқиқот 22–27 ҳафталик гестацион муддатда туғилган чала чақалоқларнинг клиник кузатувлари асосида олиб борилди. Текширув доирасида клиник ҳолат, нафас етишмовчилигининг даражаси, кислород сатурацияси, қон газлари кўрсаткичлари таҳлил қилинди.

Шунингдек, кўкрак қафаси рентгенологик текширувлари, вентиляция параметрлари ҳамда айрим ҳолларда патанатомик ва гистологик маълумотлар баҳоланди. Қўлланилган асровчи даво усулларининг натижалари қиёсий таҳлил қилинди.

Асровчи даво тактикасида асосий йўналишлар

Ўпка ателектази билан кечувчи ҳолатларда асровчи даво қуйидаги тамойилларга асосланади:

- Эрта респиратор қўллаб-қувватлаш: CPAP, NIPPV каби ноинвазив вентиляция усулларини қўллаш;
- Сурфактант терапияси: альвеолалар очилишини таъминлаш ва ўпка комплаянсини яхшилаш;
- Кислородни назоратли бериш: гипероксия ва оксидатив стресснинг олдини олиш;
- Термик асров: кюезда оптимал ҳарорат ва намликни сақлаш;
- Индивидуал ёндашув: чақалоқнинг гестацион ёши ва умумий ҳолатига мос даво тактикаси.

Натижалар

Асровчи даво тактикаси қўлланилган ҳолатларда нафас етишмовчилигининг оғирлик даражаси сезиларли камайди. Ателектаз ўчоқларининг регрессияси тезлашиб, кислородга бўлган эҳтиёж пасайди.

Шунингдек, чақалоқларнинг умумий яшовчанлик кўрсаткичлари яхшиланди ва бронхопульмонал дисплазия каби оғир асоратлар ривожланиш хавфи камайди.

Муҳокама

Олинган натижалар шуни кўрсатадики, чала туғилган чақалоқларда ўпка ателектазида агрессив эмас, балки асровчи ва индивидуаллаштирилган даво тактикаси устун аҳамиятга эга. Морфо-функционал хусусиятларни ҳисобга олган ҳолда олиб борилган терапия нафақат қисқа муддатли, балки узоқ муддатли ижобий натижаларни ҳам таъминлайди.

ХУЛОСА

22–27 ҳафталик чала туғруқларда ўпка тўқималари ателектази ҳаёт учун хавфли ҳолат бўлиб, асровчи неонатологик ёндашувни талаб қилади. Эрта сурфактант терапияси, оптимал вентиляция режимлари ва кислородни эҳтиёткорлик билан қўллаш чақалоқларнинг яшовчанлигини оширишда ҳал қилувчи аҳамиятга эга.

Тавсиялар

- Чала туғилган чақалоқларда ўпка ателектазининг эрта диагностикаси таъминланиши лозим;
- Асровчи ва ноинвазив вентиляция усулларига устувор аҳамият берилиши керак;
- Ҳар бир ҳолатда индивидуал неонатологик даво тактикаси ишлаб чиқилиши мақсадга мувофиқ;
- Ушбу йўналишда клиник ва патанатомик тадқиқотларни янада кенгайтириш зарур.